

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย : กรณีศึกษา ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

นัยนา อรรถนาทร¹ / อำนาจ อรรถนาทร² / อรนิต ประนมไพโร³

¹ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ประเทศไทย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ประเทศไทย

³ อาจารย์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ประเทศไทย
อีเมล : naiyana.ajanatorn@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพของแหล่งเรียนรู้ชุมชนในตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย 2) หาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน 3) สร้างรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ชุมชน 4) พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชน และ 5) ประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ชุมชนในตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยวิธีเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการประชุมระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย เป็นตำบลที่เก่าแก่มาตั้งแต่สมัย โดยส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากเวียงจันทน์และหลวงพระบาง ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งมีแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่สำคัญในวัดศรีจันทร์ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ประภัสสรจันทโชติ ซึ่งยังไม่มีระบบในการจัดการข้าวของเครื่องใช้ในพิพิธภัณฑ์ ยังไม่ได้รับการดูแลจากชุมชน ทำให้พิพิธภัณฑ์ไม่น่าสนใจ

2. แนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย ที่ชุมชนต้องการ คือ ควรมีการจัดทำระบบและทะเบียนประวัติข้าวของเครื่องใช้ มุมหนังสือสำหรับชุมชน การจัดทำประวัติ พิพิธภัณฑ์ และควรให้ชุมชนมีส่วนร่วม

3. การสร้างรูปแบบของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน มีดังนี้ จัดทำหนังสือประวัติหมู่บ้าน นาน้อย ประวัติวัด และประวัติพิพิธภัณฑ์ จัดลงทะเบียนเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ จัดทำป้ายชื่อติดสิ่งของ ในพิพิธภัณฑ์ จัดทำป้ายแสดงระเบียบการใช้ จัดมุมการอ่านหนังสือและส่งเสริมกิจกรรมการอ่านใน พิพิธภัณฑ์ จัดอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว การจำลองของใช้โบราณ และจัดเรียงเครื่องใช้ ภายในพิพิธภัณฑ์ให้เป็นหมวดหมู่

4. จากการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชน ได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชน ในจังหวัดเลย มีการจัดเรียงเครื่องใช้ในพิพิธภัณฑ์ให้เป็นหมวดหมู่ ได้แก่ จัดทำป้ายชื่อพร้อมบอกข้อมูล ของวัตถุแต่ละชิ้น หมวดหมู่พระพุทธรูป เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือทางการเกษตร เครื่องมือเครื่อง ใช้ในการทอผ้า เครื่องแต่งกาย การจัดทำหนังสือและการจัดทำแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล

5. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุด คือ ด้าน อาคารสถานที่ รองลงมาคือ ด้านงบประมาณ ส่วนด้านที่มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำสำคัญ : แหล่งเรียนรู้ชุมชน, พิพิธภัณฑ์วัดศรีจันทร์, ตำบลนาอ้อ, จังหวัดเลย

A Development of Community Learning Center in Loei Province : A Case Study of Na-O Sub-district, Muang District, Loei Province

Naiyana Ajanatorn ¹ / Aumnoi Ajanatorn ² / Oranit Pranompai ³

¹ Assoc. Prof. Dr. Program in Library and Information Science,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University, Thailand

² Asst.Prof. Program Educational Technology and Innovations,
Faculty of Education, Loei Rajabhat University, Thailand

³ Lecturer, Lecturer of Program in Library and Information Science,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University, Thailand

E-mail : naiyana.ajanatorn@yahoo.com

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the status of a Community Learning Center in Na-O sub-district, Muang district, Loei province, 2) to find out the way to develop the learning center, 3) to design the community learning center model, 4) to develop the learning center, and 5) to evaluate the designed learning center model for Loei province. Stakeholders of the learning center in Na-O sub-district, Muang district, Loei province were purposively selected as research samples. Qualitative research method was applied for collecting. An in-depth interview, a focus group and a participatory brain-storming meeting were used as research instruments. On the other hand, a quantitative research method was also implemented and a questionnaire was employed. Mean, Percentage and Standard Deviation were used as research statistics for analyzing data.

The results of the research were as follows.

1. For general information, Na-O sub-district, Muang district, Loei province is an old district existed since the ancient time. The people in Na-O sub-district are inhabitants of Vientiane and Luang Phra Bang of Laos. the majority of people living in

Na-O community are agriculturists. There is the important community learning center located in Wat Si Jan or Si Jan Temple in Na-O sub-district, Muang district, Loei Province. It is Prapasjantachot Museum. However, there is no certain organization system for exhibiting. The place is not kept clean by the people in the village; therefore, the museum is not widely known.

2. There are some guidelines for developing the learning center in Loei province suggested by communities. Firstly, the community needs to establish a registration system for displaying appliances, reading corner. The information regarding the historical background of the temple and the museum are also needed, and the communities should participate in taking care of the museum.

3. For the design of developing model for community learning center, the communities need to create the books containing information of historical backgrounds of Na-O Village, the temple and the museum. The communities recommended that the museum should have a registration system for collections to be displayed for visitors as well as nametags on the collections exhibited at the museum, the notice board showing the rules for visitors, a book corner and activities to promote reading inside the museum. Moreover, there should be a training course of English for tourism, the demonstration of using ancient appliances in the past, and an arrangement of collections into appropriate categories.

4. The development of the community learning center model focuses on organizing the museum more systematic. The collections displayed at the museum are reorganized by tagging their names and putting them into categories of Buddha Images, household appliances, agricultural tools, weaving tools and clothes and costumes. There is a book corner within the museum, and brochures for promoting and publicizing information.

5. The level of communities' satisfaction on the development of the learning community in Loei province was at high level. The communities were satisfied with the aspect of museum building the highest. The communities' satisfaction on the aspect of budget was at high level. On the other hand, the communities' satisfaction on the aspect of communication participation was at the lowest level.

Keywords : Community Learning Center, Wat Si Chan Museum, Na-O Sub-district, Loei Province

บทนำ

แนวทางการศึกษาของชาติ มาตรา 25 รัฐบาลต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ

แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ มาตรานี้จะช่วยส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต (พรบ. การศึกษาแห่งชาติ, 2542) ดังนั้น การจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้จึงกระทำได้ในชุมชนต่างๆ ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดกับประชาชนโดยการยกระดับสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละชุมชนจะต้องมี เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ตนเองของชุมชนแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนนั้นเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายในด้านการศึกษาค้นคว้าความรู้ เช่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี บุคคลสำคัญในท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้าน

แหล่งเรียนรู้ชุมชนเกิดจากภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชุมชนที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นทรัพย์สินสมบัติของชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาแหล่งข้อมูลท้องถิ่นมีความสำคัญต่อองค์กรท้องถิ่น ต่อการบริหารจัดการ การวางแผน เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การค้นคว้าวิจัย อันนำไปสู่นวัตกรรม การดำรงชีวิต การแสวงหาความรู้ การถ่ายทอดความรู้ การพัฒนาตนเองของบุคคล ของชุมชนและสังคม(ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2554:3) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนจึงจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์จัดเก็บและถ่ายทอดให้ชุมชนในท้องถิ่นได้ทราบและเกิดความรักความหวงแหนสมบัติของท้องถิ่นและประเทศชาติต่อไปจังหวัดเลยเป็นจังหวัดที่มีวัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน แสดงถึงอารยธรรมของบรรพชนที่ได้ถ่ายทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม และประเพณีสู่เยาวชนรุ่นลูกหลาน ให้ได้เรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา และความเป็นมาโดยมีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญหลายแห่งโดยเฉพาะในชุมชนตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดเลยโดยมีสถานที่สำคัญๆที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ ถ้ำผาปู่ เือนโบราณ หมู่บ้านประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดศรีจันทร์ ชุมชนบ้านนาอ้อได้รับการยกย่องให้เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมต้นแบบของจังหวัดเลย เมื่อปี พ.ศ. 2542จากสภาวัฒนธรรมจังหวัดเลย และในปีเดียวกันนั้นก็ได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันกีฬาพื้นเมือง ประเภทแข่งเต่าป็นเสาน้ำมัน และแข่งโคเกี่ยวที่มีการแข่งขันอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น และเมื่อ วันที่ 30 มีนาคม 2543ได้รับรางวัลชนะเลิศชุมชนดีเด่นร่วมใจสู้ภัยเศรษฐกิจของจังหวัดเลย จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สภาวัฒนธรรมบ้านนาอ้อ, 2547 : 2)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย โดยเฉพาะชุมชนบ้านนาอ้อเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน พร้อมทั้งเป็นการอนุรักษ์ พื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนของคนในชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของแหล่งเรียนรู้ชุมชนในตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย
2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย
3. เพื่อสร้างรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ชุมชนในตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย
4. เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย
5. เพื่อประเมินรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ชุมชนในตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

1) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนาอ้อ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนาอ้อ รองประธานประธานสภาเทศบาลตำบลนาอ้อ คณะบริหารเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล เจ้าหน้าที่ เทศบาลตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 10 คน

2) วัฒนธรรมจังหวัดเลย ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดเลย ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรมจังหวัดเลย หัวหน้าสำนักงานศิลปะและวัฒนธรรมจังหวัดเลย ผู้อำนวยการโรงเรียน และข้าราชการครู จำนวน 10 คน

3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนได้แก่ พระภิกษุ สามเณรวัดห้วยกวด จำนวน 30 คน
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

ประชาชนในเขตตำบลนาอ้อ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน จำนวน 500 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เจาะลึก ประเด็นสนทนากลุ่ม ประเด็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เจาะลึกการสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อระดมความคิดเห็นในการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลยตามขั้นตอนการวิจัยและการพัฒนา (R&D) มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพของแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลยโดยมีวิธีการการสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 15 คน

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนโดยวิธีการสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ จำนวน 15 คน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย

- 1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อระดมความคิดเห็นเรื่องรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลยที่เหมาะสม โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน
- 2) ร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลยที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการสร้างรูปแบบ
- 3) นำรูปแบบที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการมากำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามรูปแบบที่ได้ โดยการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย

- 1) จัดประชุมชี้แจงบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียน ข้าราชการครู พระ มัคทายกวัด และชาวบ้านในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมา
- 2) จัดประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้ใช้บริการแหล่งการเรียนรู้เพื่อทราบถึงแนวทางที่ปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลยโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนจังหวัดเลย

4.สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย เป็นตำบลที่เก่าแก่มาตั้งแต่สมัยโบราณ มีอายุราวๆ ประมาณ 300 ปีมาแล้ว โดยส่วนใหญ่ชาวตำบลนาอ้อสมัยก่อนก็สืบเชื้อสายมาจากเวียงจันทน์และหลวงพระบาง ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งมีแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่สำคัญในวัดศรีจันทร์ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์จันทโชติ ซึ่งพิพิธภัณฑสถานนี้ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบดูแลการจัดวางสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานยังไม่เป็นระบบ ไม่มีงบประมาณในการทำบำรุงและพัฒนาและไม่ได้เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามาศึกษาอย่างเป็นระบบ จึงทำให้พิพิธภัณฑสถานไม่เป็นที่น่าสนใจ

2. แนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ที่ชุมชนต้องการ คือ ควรมีบุคลากรรับผิดชอบดูแลประจำพิพิธภัณฑสถาน ควรจัดวางสิ่งของให้เป็นระบบและจัดทำทะเบียนประวัติข้าวของเครื่องใช้ ควรมีการจัดหางบประมาณในการทำบำรุงและพัฒนาพิพิธภัณฑสถานและควรเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามาศึกษาเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

3. การสร้างรูปแบบของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน มีดังนี้ จัดทำหนังสือประวัติหมู่บ้านนาอ้อ ประวัติวัด และประวัติพิพิธภัณฑสถาน จัดลงทะเบียนเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถาน จัดทำป้ายชื่อติดสิ่งของ

ในพิพิธภัณฑ์ จัดทำป้ายแสดงระเบียบการใช้ จัดมุมการอ่านหนังสือและส่งเสริมกิจกรรมการอ่านในพิพิธภัณฑ์ จัดอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว การจำลองของใช้โบราณ และจัดเรียงเครื่องใช้ภายในพิพิธภัณฑ์ให้เป็นหมวดหมู่

4. จากการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชน ได้ดำเนินการพัฒนาในรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชน ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย มีการจัดเรียงเครื่องใช้ในพิพิธภัณฑ์ให้เป็นหมวดหมู่ ได้แก่ จัดทำป้ายชื่อพร้อมบอกข้อมูลของวัตถุแต่ละชิ้น หมวดหมู่พระพุทธรูป เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือทางการเกษตร เครื่องมือเครื่องใช้ในการทอผ้า เครื่องแต่งกาย การจัดทำมุมหนังสือและการจัดทำแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล และได้มีการให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยมีผลการสรุป คือ เมื่อได้ทำการพัฒนาในรูปแบบแหล่งเรียนรู้แล้ว ควรมีบุคลากรที่รับผิดชอบในการให้บริการประจำแหล่งเรียนรู้ ควรจัดทรัพยากรที่มีในแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ ควรจัดสถานที่ให้สะอาดเรียบร้อยและสะดวกต่อการเข้าใช้บริการ ควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐและเอกชน และควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นๆ ได้เข้ามาศึกษาดูงาน

5. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ โดยมีระยะเวลา 1 เดือนในการทดลองใช้แหล่งเรียนรู้ตามรูปแบบ และได้มีการประเมินความพึงพอใจโดยการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลยจำนวน 500 ฉบับ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ระดับระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เป็นระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านอาคารสถานที่ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.60) รองลงมาคือ ด้านงบประมาณ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.65) ด้านทรัพยากร มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.58) ด้านเครือข่ายความร่วมมือ มีระดับความพึงพอใจเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.58) ด้านการมีส่วนร่วม มีระดับความพึงพอใจเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.61) และด้านที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านบุคลากร มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.63)

สรุปผลการวิจัย

จังหวัดเลยเป็นจังหวัดที่มีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญหลายแห่ง ซึ่งชุมชนบ้านนาอ้อ เป็นหมู่บ้านแห่งวัฒนธรรมที่มีอายุกว่า 300 ปี ที่ควรค่าแก่การศึกษา โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ในวัดศรีจันทร์ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งเรียนที่สมบูรณ์ เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและประเพณี เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่ง

เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งที่สามารถจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับ ความต้องการเรียนรู้ ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ ท้นกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพของแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย

ผลการศึกษาสภาพของแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย พบว่า ชุมชนตำบลนาอ้อ ประกอบด้วย หมู่บ้านทั้งหมด 9 หมู่ สำหรับแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลยมีพิพิธภัณฑ์ที่สำคัญ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ ประภัสสรจันทโชติ ตั้งอยู่ภายในวันศรีจันทร์ บ้านนาอ้อ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยได้ รับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์จากวัฒนธรรมจังหวัดเลย และกรมศิลปากร ปัจจุบันเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหาร พิพิธภัณฑ์ด้วยตนเองโดยมีพระลูกวัดเป็นผู้ช่วยและชุมชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพราะ อาจจะมีผู้ไม่หวังดีมาหาผลประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์ ซึ่งจากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเข้าถึงแหล่ง เรียนรู้ของท้องถิ่นที่เป็นไปค่อนข้างยาก การขาดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในการดูแลรักษา แหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่าของชุมชน ทำให้เกิดการบริหารที่ไม่เป็นระบบเท่าที่ควร โดยผลจากการ ศึกษาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณูมาศ กุละศิริมา และคณะ (2555) พบว่าปัญหาแหล่งเรียนรู้ใน บางหมู่บ้านชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอันเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนค่อนข้างน้อย ทำให้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนบางแหล่งก็มีการใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้กันน้อยเช่นกัน จนส่งผลกระทบต่อ เกิดการขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณสนับสนุนอื่นๆ เป็นต้น ด้านระเบียบและเงื่อนไข พบ ว่า ภายในแหล่งเรียนรู้วัดศรีจันทร์ มีสิ่งที่น่าสนใจแก่การเรียนรู้มากมาย ได้แก่ โบราณสถาน เช่น บ้าน ไทเลย โบสถ์ ภูมิไม้ เจดีย์ หอระฆัง โบราณวัตถุให้ได้ศึกษา เช่น ใบเสมา ที่ได้จากวัดห้วยท่าว อักษร ธรรม พระไตรปิฎก ของเก่าโบราณ ตาขัง แหียงข้าง (ที่นั่งบนหลังข้าง) หม้อ ไท หีบไม้โบราณ เครื่อง มือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ในการทอผ้า เช่น กี่ กง กี่ หลา พิมพ์ เครื่องดนตรี เช่น ระนาด ฆ้องวง เครื่องมือทางการเกษตร เช่น แอก คราด ไถ จอบ เสียม มีด เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็น สิ่งที่หาได้ยาก ควรค่าแก่การเรียนรู้สำหรับผู้สนใจ และในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ประภัสสรจันทโชติ

ด้านความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ พบว่า พิพิธภัณฑ์ประภัสสรจันทโชติ เป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีการรวบรวมข้าวของเครื่องใช้ที่เต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนนาอ้อ สิ่งของ แต่ละชิ้นแต่ละอย่างสามารถบอกเล่าเรื่องราว ที่มา ของบรรพบุรุษได้ สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อ ศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทยอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดเลย โดยผลจากการศึกษาที่ สอดคล้องกับงานวิจัย ของพระสุชี ชาติธรรมโม (ศรีมาตย์) (2553) พบว่า ประเพณีวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดกันมาแต่โบราณ แม้แนวคิดในยึดปฏิบัติจะมีบ้างเพียงเล็กน้อย แต่ก็ถือเป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมารุ่นต่อรุ่น ที่ชาว บ้านร่วมกันประกอบกิจกรรมเพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาประเพณีดั้งเดิมให้คงอยู่ และสามารถยึดถือ

ปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและพร้อมอนุรักษ์ไว้เพื่อคนรุ่นหลังสืบต่อไปเช่นเดียวกัน

2. ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนต้องการให้มีประวัติหมู่บ้าน ประวัติวัด ประวัติพิพิธภัณฑ์ การทำทะเบียนประวัติข้าวของเครื่องใช้โบราณ มุมหนังสือสำหรับชุมชน โกวัดนำเที่ยวในชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา การจัดบูชแสดงเกี่ยวกับบ้านนาอ้อ แหล่งเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ต่างๆ ในงานประจำจังหวัด หรือ การจัดนิทรรศการที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม ควรทำแผนพับเพื่อกระจายความรู้และประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบัญญัติ ปันอินทร์ (2554) ที่พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นควรมีการกำหนดมาตรฐานการจัดการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศและจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้แนวทางอื่นๆ ที่ได้จากการศึกษาในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ก็รวมถึงการจัดทำสื่อช่วยในการบรรยาย เช่น กล่องบรรยายเสียงอัตโนมัติ และการเพิ่มเนื้อหาแหล่งเรียนรู้

3. ผลการสร้างรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย

จากการสร้างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย ได้รูปแบบตามประเด็นต่างๆ ดังนี้ คือ จัดทำหนังสือประวัติหมู่บ้าน นาอ้อ ประวัติวัด และประวัติพิพิธภัณฑ์ จัดลงทะเบียนเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ จัดทำป้ายชื่อติดสิ่งของในพิพิธภัณฑ์ จัดทำป้ายแสดงระเบียบการใช้ จัดมุมการอ่านหนังสือและส่งเสริมกิจกรรมการอ่านในพิพิธภัณฑ์ จัดอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว การจำลองของใช้โบราณ และจัดเรียงเครื่องใช้ภายในพิพิธภัณฑ์ให้เป็นหมวดหมู่

4. ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย

ผลการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย พบว่า การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ให้มีความเป็นระบบมากขึ้น โดยได้มีการจัดเรียงเครื่องใช้ในพิพิธภัณฑ์ให้เป็นหมวดหมู่ได้แก่ จัดทำป้ายชื่อพร้อมบอกข้อมูลของวัตถุแต่ละชิ้น หมวดหมู่พระพุทธรูป เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือทางการเกษตร เครื่องมือเครื่องใช้ในการทอผ้า เครื่องแต่งกาย การจัดทำมุมหนังสือและการจัดทำแผนพับเพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล โดยผลจากการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Alessandro and Luca Dal (2002 อ้างใน วรรณนา ศิลประเสริฐ, 2555) พบว่า พฤติกรรมการเข้าชมพิพิธภัณฑ์มักจะขึ้นอยู่กับรูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสมกับผู้ใช้บริการ มีการจัดแผนผัง มีความเป็นหมวดหมู่ เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ทางด้านการตลาดของพิพิธภัณฑ์ต่อไป

5. ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนตำบลนาอ้ออำเภอเมือง จังหวัดเลย

ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย พบว่า ระดับระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุด คือ ด้านอาคารสถานที่ รองลงมาคือ ด้านงบประมาณ ส่วนด้านที่มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรที่มีอยู่ใน

แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนตำบลนาอ้อ มีปริมาณเพียงพอต่อการให้บริการแหล่งเรียนรู้ มีการทรัพยากรจัดอย่างเป็นระบบมีข้อมูลอธิบายรายละเอียด มีความหลากหลาย และมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ทางด้านอาคารสถานที่ที่มีเพียงพอต่อการให้บริการ มีความสะดวกและเข้าถึงได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอ มีความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย มีสถานที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมและมีความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภักธภรณ์ มานิตย์ (2550) ที่พบว่า ควรกระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการรักษาอาคารสถานที่ แต่งตั้งคณะกรรมการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ และจัดอาคารเรียนอาคารประกอบให้เพียงพอกับกิจกรรมที่จะจัดขึ้นในแต่ละครั้ง ในด้านการมีส่วนร่วมมีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วม ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแหล่งการเรียนรู้ ทั้งในการรวบรวมและดูแลโบราณวัตถุ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐเขต ศรีเกื้อกุล (2552) ที่พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ควรเป็นแผนที่ทุกภาคทุกส่วนต้องมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมทำร่วมสร้าง เพราะในการตรวจสอบหรือประเมินใดจะต้องเป็นไปด้วยความชัดเจน ข้อมูลต้องเที่ยงตรงโปร่งใส ทั้งนี้บุคลากรทุกภาคส่วนจำเป็นต้องร่วมมือกันด้วยความสมัครใจและไว้วางใจกันและด้านเครือข่ายความร่วมมือ ทางชุมชน มีนโยบายส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้อื่นๆ มีการเปิดโอกาสให้สถานศึกษามาศึกษาดูงาน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้
 - 1) ควรนำเนื้อหาจากการวิจัยไปสะท้อนให้เยาวชนมีความรักในท้องถิ่นของตนเอง
 - 2) ควรนำข้อมูลการวิจัยไปประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้นำไปพัฒนา
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป
 - 1) ควรมีการวิจัยการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดเลย
 - 2) ควรมีการวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดเลย

เอกสารอ้างอิง

- ก้าน กุณะวงษ์. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนาอ้อ. สัมภาษณ์เมื่อ 4 มกราคม 2557.
- จันทะนีคามะดา. รองประธานสภาเทศบาลตำบลนาอ้อ. สัมภาษณ์เมื่อ 4 มกราคม 2557.
- ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์. (2554). การจัดการสารสนเทศท้องถิ่น. **วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย 4, 1 (ม.ค.-มิ.ย.54) 1-12.**
- บัญญัติ ปันอินทร์. (2555). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนบัวสลีวิทยา อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ประพนธ์ พลอยพุ่ม. ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดเลย. สัมภาษณ์เมื่อ 4 มกราคม 2557.
- พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอน 74 ก หน้า 8 ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2542.
- พระสุชี ชาครธมโม. (2553). ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของประเพณีฮีตสิบสอง : ศึกษากรณี ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เรณูมาศ กุละศิริมา และคณะ. (2555). รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนโคกโคเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- วรรณนา ศิลประเสริฐ. (2555). การศึกษาคุณค่าและกระบวนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์สถานบ้านคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สภาวัฒนธรรมบ้านนาอ้อ. (2547). **หมู่บ้านวัฒนธรรมนาอ้อ จังหวัดเลย.** เลย: สภาวัฒนธรรมบ้านนาอ้อ.
- สัมฤทธิ์ สุภามา. วัฒนธรรมจังหวัดเลย. สัมภาษณ์เมื่อ 4 มกราคม 2557.